

Grace Ndiritu neemt je mee in haar expo 'Healing The Museum' in S.M.A.K.

Halte 1 - Inleiding

Welkom op deze meditatieve audiogids doorheen de tentoonstelling van Grace Ndiritu. In de Engelstalige versie hoor je de kunstenaar zelf aan het woord. Dit is een vertaling.

Hallo, ik ben Grace Ndiritu, de kunstenaar die deze ambitieuze tentoonstelling in S.M.A.K. heeft samengesteld.

In 2012 nam ik de radicale beslissing om niet langer meer tijd dan nodig in de stad te spenderen en vooral in alternatieve, vaak spirituele gemeenschappen te leven.

De tentoonstelling *Healing The Museum* draagt dezelfde naam als het project dat ik in 2012 lanceerde.

Destijds deed ik de beroemde uitspraak: "Musea zijn aan het sterven. Ze zijn niet gesynchroniseerd met de dagelijkse ervaringen van hun bezoekers of met de wijdverspreide sociaaleconomische en politieke veranderingen.

(PAUZE)

Ik zag spiritualiteit als de enige manier om de stervende kunstruimte nieuw leven in te blazen en er een gedeelde ruimte voor participatie en ethiek van te maken.

(PAUZE)

Daarom heb ik samen met S.M.A.K. een holistische reis door de museumzalen ontworpen, die de richting volgt van de vier kardinale punten. Noord, Oost, Zuid, West.

De tocht eindigt bij *The Temple*, een architectuur die bestemd is voor een kritische collectiepresentatie, maar die ook een spirituele ruimte is voor ontmoeting, transformatie en genezing.

(PAUZE)

In deze tentoonstelling wilde ik een toevluchtsoord creëren, een plek om in te vertragen, om de buitenwereld in los te laten.

Terwijl je naar deze audiogids luistert, neem ik je mee in een intieme beleving. Ik laat je ervaren wat deze tentoonstelling voor mij betekent.

Probeer een open geest te houden, intuïtief verbanden te leggen en laat je rationele denkprocessen varen.

(PAUZE)

Elke audiotrack begint met een korte geleide meditatie, gevolgd door een audiobeschrijving.

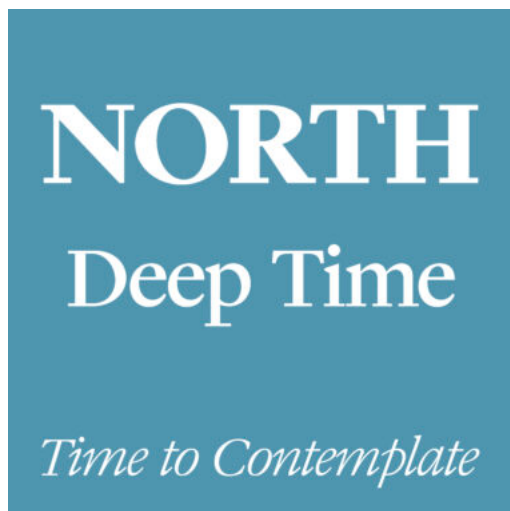
Er zijn acht haltes. Voor een ideale beleving beluister je de audiotracks best chronologisch. Er zitten ook pauzes in elk audiofragment, die je kan gebruiken om rustig naar de tentoongestelde werken te kijken.

(PAUZE)

Ontspan, laat los en geef je over aan de reis.

(PAUZE)

Halte 2 – NOORD – Diepe tijd – Tijd voor bezinning

ZET JE COMFORTABEL EN SLUIT JE OGEN

VOOR WE ONZE AANDACHT RICHTEN OP DE INSTALLATIE ZULLEN WE EERST
VERBINDING MAKEN MET ONZE ADEMHALING

(PAUZE)

CONCENTREER JE OP JE NATUURLIJKE ADEMHALING
IN EN UIT
VERANDER JE ADEMHALING NIET

HOUD JE OGEN GESLOTEN TERWIJL IK PRAAT EN PROBEER WAT IK ZEG TOT JE TE
LATEN DOORDRINGEN

LUISTER NAAR HET GELUID VAN DE WOORDEN EN VOEL HUN BETEKENIS,
ZONDER ZE TE OVERANALYSEREN OF ER TE VEEL OVER NA TE DENKEN. LAAT
DE WOORDEN OVER JE HEEN KOMEN.

In deze ruimte van diepe tijd en bezinning zal je mijn filminstallatie *Black Beauty: For a Shamanic Cinema* aantreffen.

Na jaren te hebben gewoond en gewerkt in Argentinië kon ik in februari 2020 eindelijk naar Patagonië.

Ik reisde met een bus van Buenos Aires naar het zuidelijkste punt, Tierra del Fuego, waar ik *indigenous* gemeenschappen ontmoette, rotsschilderingen zag en een workshop organiseerde met klimaatwetenschappers, genetici en antropologen, waarin we antwoorden zochten op de vraag hoe Patagonië er over 1.000 jaar zou uitzien.

Deze fictionele film is het resultaat van dat onderzoek.

OPEN NU JE OGEN EN GENIET VAN DE FILM

Halte 3 - OOST - Gemeenschap - Tijd om te protesteren

Musea kunnen helen als we ze reactiveren tot performatieve, ethische ruimtes, waarin mensen kleine, tijdelijke gemeenschappen kunnen vormen om te protesteren maar ook om te luisteren, te ontvangen en te delen.

DOE NU JE SCHOENEN UIT EN ZET JE COMFORTABEL OP HET TAPIJT

SLUIT JE OGEN

FOCUS OP DE RUIMTE
NET ONDER JE NEUSVLEUGELS
BOVEN JE BOVENLIP

CONCENTREER JE OP JE NATUURLIJKE ADEMHALING
IN EN UIT

VERANDER JE ADEMHALING NIET
SLUIT ENKEL JE OGEN

IS JE ADEMHALING LANG, LAAT HAAR LANG ZIJN
IS JE ADEMHALING KORT, LAAT HAAR KORT ZIJN

LAAT JE ADEMHALING NATUURLIJK ZIJN, HOE ZE OOK IS

BLIJF HIER EVEN IN STILTE

(PAUZE 5 SEC)

OPEN NU JE OGEN

In maart 2022 leidde ik een meditatieve groepslezing van John Lathams tekst *Event Structure*, die handelt over diepe tijd, een geologische, kosmische tijdspanne die biljoenen jaren beslaat en ons helpt uitzoomen als we bijvoorbeeld naar klimaatverandering kijken.

Latham was een pionier in de kunstsector in de jaren 60, die vond dat kunstenaars kritisch moesten kijken naar instellingen als overheden, bedrijven en musea.

Ik beschouw “helen” als een vorm van institutionele kritiek en heb daarom het laatste jaar in S.M.A.K. gereflecteerd over hoe het toekomstige museum, dat S.M.A.K. in 2030 wil openen, vorm kan krijgen.

De film van die performance werd gedraaid in John Lathams huis in Londen.

(PAUZE)

ADEM NU LANGZAAM IN EN UIT EN BEKIJK DE FILM

Halte 4 - ZUID - Ecologie - Tijd om te spelen

SOUTH Ecology

Time to Play

In 2017 schreef ik een essay met als titel *Ways of Seeing: A New Museum Story for Planet Earth*.

Ik was ervan overtuigd dat het westerse denken ervoor zorgt dat velen de wereld als dood beschouwen, terwijl heel wat andere culturen nog steeds een animistische wereldvisie hebben.

Om andere manieren van zijn aan te moedigen, richtte ik een theatergroep op onder de naam *Plant Theater For Plant People* in Schotland, waarbinnen een groep deelnemers zich door middel van protest en spel kon richten op ecologische activisme.

In 2021 deed ik gedurende een week oefeningen met hen, die gericht waren op gemeenschapsvorming en verbinding maken met planten. Ik hield meditatielessen in openlucht en liet de deelnemers ecologisch activisme ontdekken door hen te laten connecteren met plantgeesten en door hen kostuums, maskers en posters te laten maken.

In deze ruimte kan je het resultaat zien van het *Plant People*-protest, waarbij de deelnemers door Aberdeen, in Schotland, paradeerden in outfits die tijdens het project werden gecreëerd.

(PAUZE)

Met mijn project treed ik in de voetsporen van grote vrouwelijke kunstenaars als Corita Kent, vertegenwoordigd door het reusachtige vinyl behang. Kent was een non, schilder en mensenrechten- en anti-oorlogsactiviste uit LA in de jaren zestig. Mijn project treedt in hun voetsporen met het mengen van kunst en activisme.

(PAUZE)

Neem je tijd om deze kleurrijke zaal te verkennen en probeer je de geluiden in te beelden van de protesten van uit de tijd van Corita Kent en vandaag.

Halte 5 – SAM DURANT

Wanneer we het speelse geluid van Corita Kent en *Plant Theatre* verlaten, botsen we op het werk van Sam Durant. Zijn lichtbak *Male Chauvinists Beware* herinnert ons eraan dat de vrouwen eraan komen. Deze lichtbak van 2004 getuigt van Durants persoonlijke interesse in de sociale bewegingen in de VS in de jaren '60. En hij resoneert ook met de recente #metoo- en #timesup-bewegingen.

Halte 6 - OVERGANGSZONE

Ik wil je nu vragen om je schoenen uit te trekken en ze in een van de hokjes onder de bank voor je te plaatsen voordat je de videoruimte binnengaat. Je kan ook de overschoenen gebruiken als je jouw schoenen liever aanhoudt.

(PAUZE 5 SEC)

CONCENTREER JE OP JE NATUURLIJKE ADEMHALING
IN EN UIT

VERANDER JE ADEMHALING NIET TERWIJL JE NAAR DE VIDEORUIMTE WANDELT

In een overgangsfase vallen leven, leren en onderzoek samen. Vragen cirkelen rond brandende thema's. Ervaringen, experimenten, abrupte veranderingen en het

doorbreken van regels maken deel uit van verandering die leidt tot zelfontwikkeling en vernieuwing.

Ik groeide op met een Afrikaanse, feministische, activistische moeder, die in de jaren '80 met haar Afrikaanse en Engelse vrienden de groep *Women in Third World* oprichtte, die zich verzette tegen de Apartheid en opkwam voor multiculturalisme.

Jaren later, begon ik mijn eerste kunstwerken te maken door een reeks eenvoudige performances met een camera te filmen. Ze behandelen globale onderwerpen, zoals armoede, duurzame ontwikkeling, wereldwijde schuld, klimaatverandering en zwarte lichamen, thema's die ook vandaag nog relevant zijn.

De *Nightingale* performance in het bijzonder, die hier in S.M.A.K. wordt getoond, werd voor het eerst internationaal tentoongesteld in 2005, op de 51ste Biënnale van Venetië, en later, in 2009, aangekocht door The Metropolitan Museum.

Halte 7 – WEST – Helen – Tijd voor verandering

Je staat op het punt *The Temple* te betreden.

Een plek van schoonheid en stilte.

Schoenen zonder hoes zijn niet toegestaan op deze heilige plaats.

(PAUZE)

The Temple dient als een structuur om kunst in te tonen, maar is ook een ruimte om in samen te komen voor performances, gesprekken en gemeenschapsactiviteiten.

(PAUZE)

ALS JE DE RUIMTE BENT BINNENGEGAAN, ZET JE DAN COMFORTABEL OP DE GROND EN SLUIT JE OGEN

(PAUZE 5 SEC)

WE ZULLEN NU EERST CONTACT MAKEN MET ONZE ADEMHALING VOORDAT WE ONZE AANDACHT OP DE INSTALLATIE RICHTEN

(PAUZE)

CONCENTREER JE OP JE NATUURLIJKE ADEMHALING
IN EN UIT
VERANDER JE ADEMHALING NIET

LUISTER NAAR HET GELUID VAN DE WOORDEN EN VOEL HUN BETEKENIS, ZONDER ZE TE OVERANALYSEREN OF ER TE VEEL OVER NA TE DENKEN. LAAT DE WOORDEN OVER JE HEEN KOMEN.

(PAUZE)

Tijdens mijn residentie hier in S.M.A.K., bracht ik vele uren door tussen de collectie, op zoek naar wat erin ontbreekt. Dit zorgde voor een open en eerlijke discussie met personeelsleden van alle afdelingen, zoals de directeur, de schoonmakers, de erfgoedbewakers en de technische assistenten, over thema's rond helen en wat een museum in de 21ste eeuw nodig zou kunnen hebben.

(PAUZE)

De collectie van S.M.A.K. ontstond in de 20ste eeuw, een periode die gedomineerd werd door hetero, witte, mannelijke stemmen. Ik stelde mezelf en het personeel de vraag: "Waar zijn de stemmen van gemeenschap, ecologisch activisme, *blackness*, feminisme en *the indigenous*?"

Na vele uren zoeken in het depot vond ik werken die in lijn lagen met mijn eigen spirituele en politieke geloofssysteem en deze zijn te zien in de *Temple*.

OPEN NU JE OGEN EN GA NAAR HET EERSTE KUNSTWERK – Een grote, zwarte, halfronde, kegelvormige sculptuur aan een gele muur. Het is van Ann Veronica Janssens.

(PAUZE 5 SEC)

Is het een grote kom of een zwart gat?

Wil Ann Veronica Janssens ons hiermee herinneren aan onze menselijke kwetsbaarheid in de uitgestrektheid van het universum?

(PAUZE 2 SEC)

Of is dit iets waar Lois Weinberger over nadacht in zijn werk *Garten*?

Zoek dit plantenwerk, dat zich in de houten structuur bevindt. Het staat tegenover een groot, kleurrijk schilderij van een schedel, van Carmelo Zagari.

(PAUZE 5 SEC)

Heb je het gevonden?

(PAUZE 2 SEC)

Hoe voelt het om iets wat leeft en groeit tegen te komen in een museum?

(PAUZE)

Weinberger groeide op op het Oostenrijkse platteland en heeft zichzelf altijd beschouwd als een “landarbeider” die wilde planten gebruikt in zijn installaties.

Voor hem symboliseert onkruid de bedreigde “vrije geest van diegenen die individualiteit en verbeelding koesteren”, in een wereld die steeds meer politiek correct wordt.

(PAUZE 2 SEC)

Aan de wand ertegenover vinden we het grote schilderij *Magdalena (Out of Eggs, Out of Business)*, van Marlene Dumas, een Zuid-Afrikaanse kunstenaar die in Nederland woont en mijn leraar is geweest in Amsterdam.

(PAUZE 5 SEC)

Zie je het?

(PAUZE 2 SEC)

Magdalena, de vaak verguisde vermeende prostituee en minnares van Christus, vormde de inspiratie voor de reeks schilderijen van Dumas, die de smerige businesskant van mode en religie vermengde met middeleeuwse en devotieele schilderijen.

Iets waaraan ook onze volgende kunstenaar, Gerhard Richter, misschien dacht toen hij zijn grote schilderij, *Große Pyramide*, maakte, dat aan de tegenoverliggende muur hangt, vlakbij de uitgang.

(PAUZE 5 SEC)

Richter had het piramidemotief al twee jaar eerder geschilderd op drie doeken, getiteld *Sphinx von Gizeh*, *Große Sphinx von Gise* en *Small Pyramid*.

Hij trad daarmee in het spoor van bekende archeologen die naar Egypte trokken en er de geopende piramides van Toetanchamon zagen. Toen ik *The Temple* ontwierp, bedacht ik me dat Richter misschien wel geobsedeerd leek door deze esoterische gebouwen.

(PAUZE)

Ik heb gewoond en gewerkt in veel verschillende *indigenous* en hippiegemeenschappen en de architectuur van *The Temple* refereert dan ook tegelijk aan een modernistische

tentoonstellingsstructuur als aan traditionele bouwvormen, zoals Afrikaanse adobehuizen of zweethutten van Canadese First Nations.

(PAUZE)

ADEM NU LANGZAAM IN EN UIT, TERWIJL JE JE AANDACHT RICHT OP HET LAATSTE WERK IN DEZE RUIMTE, WAAROP WE SAMEN ZULLEN INZOOMEN

AAN DE BLAUWE ACHTERWAND HANGEN TWEE GIGANTISCHE WANDTAPIJTEN
NAAST DE SLOGAN *REPAIR AND RESTITUTION – TWO SIDES OF THE SAME COIN*
[Herstel en restitutie – Twee kanten van dezelfde medaille]

(PAUZE)

Als hedendaags kunstenaar ben ik geïnteresseerd in museumpraktijken van het verleden, het heden en de toekomst.

En dan vooral in de geschiedenis van westerse tentoonstellingen en het effect dat de koloniale blik van de 20ste eeuw tot vandaag heeft gehad op collecties en keuzes van curatoren in Europese musea.

(PAUZE)

Deze wandtapijten werpen een nieuw licht op archiefbeelden die gewoonlijk niet te zien zijn, maar die medewerkers tonen die achter de schermen werken. Dit verweeft de mogelijkheid van nieuwe discussies over persoonlijke verantwoordelijkheid en wettelijke restitutie.

(PAUZE)

Het grote rechthoekige wandtapijt links heet *Repair* (1915) en wordt omboord met groene draad. Groen kan zowel positief geassocieerd worden met energetische warmte en helen, als negatief met nijd en bezitterigheid.

(PAUZE)

Het beeld voor *Repair* komt van een foto die in 1915 werd genomen in Londen, in de Henry Wellcome's Hall of Primitive Medicine. Het zwart-witbeeld op het wandtapijt toont acht mensen, zes witte mannen en twee witte vrouwen, die met strenge blikken poseren in een galerieruimte, met op de achtergrond tentoongestelde objecten en voorwerpen in kisten.

Iedere persoon houdt een object vast, van een menselijke schedel over een houten figuur tot hoofdmaskers – menselijke resten worden gemixt met objecten uit verschillende Afrikaanse culturen. Ze houden de objecten op verschillende ingewikkelde manieren vast, van een wieghouding tot een volledige omarming, waarmee ze een gevoel van eigenaarschap, bezitterigheid en koloniale autoriteit uitstralen, maar tegelijk ook de professionele trots van het museum personeel.

(PAUZE 5 SEC)

Het tweede wandtapijt, *Restitution* (1973), hangt dichtbij. Het heeft dezelfde afmetingen als *Repair* maar is omboord met oranje draad. Oranje kan positief geassocieerd worden met heiligheid en devotie, maar ook negatief met Slechte Smaak en Onbeschaamdheid. Ondanks de ontwrichtende aard van het beeld, roept het gewicht van het materiaal de zwaarte van tijd op.

(PAUZE)

Dit wandtapijt toont een groep van zeven witte mannen van verschillende leeftijden en één jonge witte vrouw op een sokkel in een galerie, met museumobjecten tegen de muur achter hen.

De groep bevindt zich rond een barokke houten troon, versierd met aapfiguren in kralen.

Ze zijn zorgvuldig gepositioneerd. Hun uitdrukkingen zijn speels in vergelijking met de strenge blikken op het beeld van 1915. Sterk licht creëert schaduwen links en maakt het beeld erg theatraal.

(PAUZE)

Dit is echter geen spel maar een informele documentatie van medewerkers van het Ethnologisches Museum in Berlijn in 1973 en de afgebeelde troon is de Mandu Yenu-troon, een koninklijke troon afkomstig van het koninkrijk van Bauman in Kameroen.

Voor ik dit wandtapijt kon maken moest de originele foto digitaal bewerkt worden om de museummedewerkers op de foto, die vandaag mogelijk nog leven, te beschermen.

Maar wat met de miljoenen foto's van anonieme indigenoos volkeren die in de zalen van etnografische musea hangen?

Wie beschermt de rechten van die mensen?

(PAUZE 5 SEC)

Neem nu je tijd om deze bijzondere ruimte te ontdekken voor je naar de uitgang gaat en de laatste audiohalte van deze magische rondleiding vindt aan de S.M.A.K. Bookshop.

HALTE 8 – BOOKSHOP VAN S.M.A.K.

Onze laatste stop brengt ons naar een pop-uppresentatie van COVERSLUT©, mijn project rond mode en economie.

Ik richtte COVERSLUT op in 2018, na vele jaren te hebben nagedacht over hoe ik mijn interesse in mode en economie kon combineren met klassenpolitiek. Maar misschien is het interessant om te weten hoe het woord coverslut is ontstaan? Coverslut is een Brits woord uit de 17e eeuw dat werd gegeven aan keukenmeiden, keukenbedienden, die, als ze vies waren, "sluts" werden genoemd. Maar ze zouden dan een schoon schort aanhebben, wat een coverslut genoemd werd. Daarom hou ik van dit woord, omdat het textiel, mode, geschiedenis en politiek vermengt.

Toen ik COVERSLUT oprichtte, maakte ik me zorgen over hoe grote merken zich de jongerencultuur alsmat bleven toe-eigenen om die dan weer en masse aan jongeren terug te verkopen. Daarom lanceerde ik hier in Gent de eerste editie, in samenwerking met een lokaal textielatelier, waar immigranten, vluchtelingen en jonge kunstenaars werken.

Ik organiseerde pop-upprotesten en psychedelische filmavonden in de gemeenschapshuizen Minus One en De Koer en modeshows op de Brusselse kunstbeurs POPPOSITIONS, waarbij ik alles verkocht volgens het Pay what you can principe.

Nu heeft COVERSLUT de bookshop van S.M.A.K. overgenomen en ook hier wordt alles verkocht aan betaal-wat-je-kan-prijzen, zowel de originele witte T-shirts, tassen als andere merchandise die speciaal voor deze show werd ontworpen door Jan en Randoald.

De opbrengst wordt opnieuw geïnvesteerd in COVERSLUT© en zorgt ervoor dat dit het eerste betaal-wat-je-kan-merk ter wereld kan blijven.

(PAUZE)

Hiermee eindigt deze eclecticische rondleiding.

Ik hoop dat je ervan hebt genoten!

NAMASTE en TOT ZIENS.